

TÜRK YAZAR SOSYOLOJİSİNİN BİR KESİTİ

Fikri OKUT*
Hasan YAZICI**

Özet :

Yazar sosyolojisi ile ilgili olarak.Türk edebiyatının birbirini takip eden üç önemli dönemi, toplum içinde yazar ve edebiyat kuşakları açılarından incelendi. Toplam kırk yedi yazarımız üzerinden değerlendirme yapıldı. Bazı edebî olayların geriye doğru incelenmesinde belirli sürelerdeki değişikliklerde yetmiş yıl birimi bir rol oynar gibi görünmektedir.Tanzimatçılarla Servet-i Fünuncular arasındaki durum sosyolojik verilere uygundur. Ancak Servet-i Fünun ile Millî edebiyat arasındaki ilişki sürecin süresinin değişken olduğunu göstermektedir. Bir edebiyat nüfusunun yaş piramidinin gösterdiği dramatik incelmeye ve kalınlaşmaların düşüncemizdeki hiçbir şekle uydurulamayacağı gözden kaçırılmamalıdır.

Anahtar Kelimeler :

Türk yazar sosyolojisi, toplum içinde yazar, zaman içinde yazar

Abstract :

In relation of the writers' sociology: The three important periods of Turkish Literature following one another have scrutinized concerning the writers and literary generation in society. In total forty seven writers have been studied. When some literary occurrences scrutinized in back time, it seems as through a seventy years period plays a part in changes. The situation between Reformers (Tanzimatçılar 1839-...) and Servet- i Funun supporters are in accordance with the sociology output. But the duration of relations between Servet-i Funun and National Literature shows that the times are changing.The fact that the dramatic widening and narrowing of the age pyramid of the literate population could not apply to the way we think should not be overlooked.

Key Words :

Turkish Writers' Sociology, Writers in Society, Writers in Time

GİRİŞ

Edebiyat sosyolojisinin yazar sosyolojisi sınırlı bölümü ile ilgili bir araştırma yapıldı. Edebiyatımızın birbirini takip eden üç önemli dönemi olan Tanzimat edebiyatı, Servet-i Fünun edebiyatı ve Millî edebiyat devirlerini toplum içinde yazar yani edebiyat coğrafyası, yazar ve doğum yeri ilişkisi ile zaman içinde yazar yani edebiyat kuşakları, ekipleri açılarından incelendi. Türk edebiyatının kırılma noktaları belirlenmek istendi.Türk edebiyatında yazarların yığınlar halinde bazı kronolojik bölgelerde toplanıp toplanmadığı belirlenmeye çalışıldı. Ön safta gelen yazarların bir listesinden yararlanıldı. On biri Tanzimat edebiyatı, dokuzu Servet-i Fünun edebiyatı ve yirmi yedisi Millî edebiyat yazarı olan toplam kırk yedi yazar belirlendi. Edebi nüfusun örneklenmesinde değişik etkenler hesaba katılır. Edebi nüfusun değerlendirilmesi uzun ince bir çalışma gerektirir. Edebi devirler için belirlenen yazarlar Türk edebiyatının temel kaynaklarından Ahmet Kabaklı'nın Türk Edebiyatı adlı eserinin eksiksizce yazar kuşakları listelerinin ortaya koyduğu isimlerdir. Diğer istatistiki bilgiler için Türk Edebiyatı ile birlikte, Behçet Necatigil'in Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü, İhsan Işık'ın Yazarlar Sözlüğü eserlerinden yararlanıldı. Robert Escarpit'in Edebiyat Sosyolojisi,Sadık Kemal Tural'ın Zamanın Elinden Tutmak"ı, Nurettin Şazi Kösemihal'in Edebiyat Sosyolojisine Giriş"i teorik kaynak olarak kullanıldı.

Türk yazar topluluklarının zaman içinde bir gerilemeyle edebî bakımdan anlamlı bir resmi çizilmek istendi (Escarpit,1968:24). Her yazar, ölümünden on, yirmi veya otuz yıl sonra unutulma tehlikesi ile karşı karşıya kalır. Unutulma zaman eşiğini aşan yazar, edebî toplulukla kaynaşır. Adeta devamlı bir hayata kavuşur. En azından doğumunu görmüş medeniyetin ortak hafızası süresince yaşamaya devam eder. (Escarpit,1968:25) Seçilen isimler unutulma tehlikesini atlatan, zamanın aşındırmasına karşı koyabilmiş yazarlardır. Ufalanan bölgelerden kurtulan yazarlara dayalı bir değerlendirme yapıldı. Dolayısıyla örnekleme mümkün olduğu kadar geniş bir sosyolojik temel sağlandı Yazarların edebi nüfus içinde hangi görünüş altında yaşayacağı,sonsuzluğun yazarı sokacağı kılık denetlendi.

* Yrd. Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

** Okutman, Sakarya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

Araştırma iki bölümden oluşmaktadır:

1. Edebiyat coğrafyası,
2. Zaman içinde yazar.

Birinci bölümde öncelikle zaman içinde yazar konusunun genel bir değerlendirmesi yapıldı. Türk edebiyatının üç önemli dönemi edebiyat ekipleri açısından incelendi.

İkinci bölümde edebiyat coğrafyası temel nitelikleriyle tanımlandı. Türk edebiyatının belirli dönemlerinin yazarları yazar ve doğum yeri ilişkisi açısından ortaya koyuldu.

Konunun, verilerin niteliğine bağlı olarak dökümantasyon, analogi, tümevarım yöntemleri ve hazır bilgiden yararlanmak tekniği kullanıldı.

EDEBİYAT KUŞAKLARI

Her edebiyatta yazarlar, yığınlar hâlinde bazı kronolojik bölgelerde toplanmaktadırlar. Yazarlar, kronolojik gruplar hâlinde belirli aralıklarla birbirleri ardından gelir. Kuşakların birbirini izleyişi ritmi vardır. Devrî akımlar teorisinin yazarların kronolojik gruplar hâlinde belirli aralıklarla birbirleri ardından geliştiği görüşü tartışmasız olmayabilir. Kuşakların birbirini izleyişinde, yer değiştirmelerinde süresi bir insan hayatına, yetmiş yıla denk olan sinüel veya helisel bir ritim düzeni bulunmayabilir. Ancak hiç değilse bazı edebî olayların geriye doğru incelenmesinde belirli sürelerdeki değişikliklerde yetmiş yıl birimi bir rol oynar gibi görünmektedir. Görünüş yetmiş yılda bir kökten değişmektedir. Durum, edebî hareketlerin kuşakların düzenli hareketlerle birbirini izleyişiyle açıklanmasını sağlar. Yetmiş iki yıllık süre on sekiz yıllık dört yarı kuşakla ritimlidir. İlk ikisi gece devresi (ölü nokta ve kabarma), son ikisi gündüz devresi (en yüksek seviye ve alçalış) tır. (Escarpit,1968:40) Bir edebî tarzın hayatı genellikle bir insan hayatının yarısı demek olan otuz veya otuz beş yıldır. Eğer belli bir tarz diğer tarzları siler veya kendisi ortadan yok olursa, değişiklik kısmi olarak her otuz beş yılda bir görülür (Escarpit,1968:41)

DOĞUM TARİHİ TABLOSU				
Yazar	Tanzimat Edebiyatı	Servet-i Fünun Edebiyatı	Yazar	Millî Edebiyat
Ahmet Vefik Paşa	1823			
Ziya Paşa	1825			
Şinasi	1826			
Namık Kemal	1840			
Ahmet Mithat Efendi	1844			
Recaizade Mahmut Ekrem	1847			
Muallim Naci	1850			
Şemsettin Sami	1850			
Abdülhak Hamit Tarhan	1852			
Sami Paşazade Sezai	1860			
Nabizade Nazım	1862			
Hüseyin Rahmi Gürpınar		1864		
Ahmet Rasim		1864		
Halit Ziya Uşaklıgil		1866		
Tevfik Fikret		1867	Mehmet Emin Yurdakul	1869
Cenap Şahabettin		1870	Müşahip Zade Celal	1870
Süleyman Nazif		1870		
Ahmet Hikmet Müftüoğlu		1870		
Hüseyin Cahit Yalçın		1874	Mehmet Akif Ersoy	1873
Mehmet Rauf		1875	Ziya Gökalp	1876
			Memduh Şevket Esendal	1883
			Abdülhak Şinasi Hisar	1883
			Yahya Kemal	1884
			Halide Edip Adıvar	1884
			Ömer Seyfettin	1884
			Ahmet Haşim	1885
			Refik Halit Karay	1888
			Reşat Nuri Güntekin	1889
			Yakup Kadri Karaosmanoğlu	1889
			Fuat Köprülü	1890
			Falih Rıfık Atay	1894
			Yusuf Ziya Ortaç	1895
			Nurullah Ataç	1898
			Faruk Nafiz Çamlıbel	1898
			Remzi Oğuz Arık	1899
			Peyami Safa	1899
			Ahmet Hamdi Tanpınar	1901
			Ahmet Kutsi Tecer	1901
			Arif Nihat Asya	1904
			Necip Fazıl Kısakürek	1905
			Semiha Ayverdi	1906
			Ahmet Muhip Dranas	1909
			Cahit Sıtkı Tarancı	1910

Tanzimat edebiyatının temsilcilerinin hepsi doğduktan sonra Servet-i Fünuncular doğmaya başlamışlar. Tanzimatçıların en yaşlısı olan Ahmet Vefik Paşa kırk bir yaşındayken Servet-i Fünun döneminin bağımsız yolda eser veren sanatçıları Hüseyin Rahmi Gürpınar ve Ahmet Rasim dünyaya gelmişler. Servet-i Fünun'un şiir ve

nesirdeki en büyük temsilcileri Halit Ziya Uşaklıgil ve Tevfik Fikret ise iki ve üç yıl daha sonra doğmuşlardır. Aynı sanatçılar Tanzimat edebiyatının son temsilcisi Nabizade Nazım doğduktan iki, dört ve beş yıl sonra hayata gözlerini açar. Doğum tarihlerine göre Tanzimatçılar otuz dokuz yıllık bir doğuş süreci geçirmişler. Servet-i Fünuncuların doğuş süreci on bir veya dokuz yıldır. Tanzimatçılar 1840 - 1850'li yıllar, Servet-i Fünuncular 1860 - 1870'li yıllar yaş piramidini kalınlaştırmaktadır.

İlk Millî edebiyatçı olarak incelediğimiz Mehmet Emin Yurdakul Servet-i Fünun'un 60'lı yıllarının sonunda 1869' da doğmuştur. İkinci sanatçısı Musahip-zâde Celâl ise Servet-i Fünun'un 70'li yıllarının başında 1870'de dünyaya gelir. Yani Servet-i Fünuncuların en yaşlısı üç, beş, altı yaşındayken ilk Millî edebiyatçılar dünyaya merhaba demişler.

Millî edebiyatçıların doğuş süreci kırk bir yıldır. 1880 – 1910 ve özellikle 1880 -1890 yılları yaş piramidini kalınlaştırmaktadırlar.

1823 - 1910 yılları arasındaki seksen yedi yıllık bir zaman dilimi içinde edebî kuşaklarımızın dağılımı ana hatlarıyla böyle bir manzara göstermektedir.

Yüzyıllar boyutunda yaş piramitlerinin sistematik incelenmesi, bir önceki kuşağın çoğunluğunun kırk yaş sınırını aşmasından sonra yeni bir yazarlar kuşağının belirdiğini göstermektedir.

İnsan yazar olarak doğmaz, zamanla yazar sıfatını alır. Yazar sıfatının yirmi yaşlarında kazanıldığı pek sık görülmez. Edebî hayata, karar verici nokta olan kırk yaş civarında , karmaşık bir süreçten geçtikten sonra katılır. Sürecin süresi esasta değişkendir. Sabit bir yaş düşünülmemeli bir yaş bölgesi dikkate alınmalıdır.

Ünlü yazarların baskısı, gençlerin baskısına dayanamayacak hâl aldığı zaman sanki yeni bir denge eşiği aşılmakta ve kuşak serpilmiştir (Escarpit,1968:42).

Tanzimatçılarla Servet-i Fünuncular arasındaki durum belirtilen sosyolojik verilere uygundur. Ancak Servet-i Fünun ile Millî edebiyat arasındaki ilişki sürecin süresinin değişken olduğunu göstermektedir. Takımların ortaya çıkışına önayak olan veya zemin

hazırlayan, kişileri tazeleyen siyasî renkteki yönetim şeklinin değişmesi, devrimler, savaşlar gibi olaylardır (Escarpit,1968:43).

Servet-i Fünun'un siyasî bir karar sonucu kapanışı sürecin tabii süresini etkilemiş görünmektedir. Servet-i Fünuncular siyasî hatta sosyal konulara eğilmemişlerdir. Ayrıca Millî edebiyatın Servet-i Fünuncularla yakın yaşlara sahip Mehmet Emin Yurdakul, Mehmet Akif Ersoy, Ziya Gökalp gibi dev öncülerinin Servet-i Fünun'u baskı altında bıraktığı, onun kaynaklarını kurduğu, alanını daralttığı ve böylece yaşamasına fırsat vermediği düşünülebilir.

Ancak Millî edebiyatın kırk bir yıllık doğuş süreci gösterdiği muhtevaya bağlı olarak yeniden değerlendirilirse buna göre yapılan son sınıflandırma ve adlandırmaların doğruluğu ortaya koyulabilir. Tek başına bir akım manzarası göstermez. Üst üste, karşı karşıya fikir akımları görülmüş, takım hâlinde veya tek tek edebî görüşler sunulmuştur. Millî edebiyat dönemi akımlardan ve gruplardan ayrılış çağıdır. Kuvvetli kişilikle kimseye benzememek ve yeni bir sanat çıkışı açmak peşinde olan yazar ve şairler çoktur. Kimisi ilk heves çağlarında kısa ömürlü bazı fikir ve sanat akımlarının içine girip çıkmış ama sonradan kendi bildikleri yolda eser vermeğe koyulmuş, kimisi hiçbir kümeye katılmaksızın yeni denemeler yapmışlardır. Çeşitli görüşler çarpışmıştır. Yalnız, 1908 - 1910 arasındaki bazı ufak çekişmelerden sonra hepsi sade ve tamlamasız Türkçede birleşmişlerdir. Devri baştan başa kaplayan bir edebî akım yoktur.

Tanzimat edebiyatı I. ve II. dönem olarak ayrılır. Bir kısmı (A. Mithad, Şemseddin Sami) geniş kitlelere, bir kısmı aydınlara (N. Kemal, Recaizade Ekrem, Sami Paşazade Sezai) hitap eder. Romantik akım benimsenmiştir. Yalnız Sami Paşazade ve Nabizâde gibi son Tanzimatçılarda ve A. Mithad'ın bazı eserlerinde romantizmle karışık realizm etkileri görülür. Muallim Naci ile Recaizade Ekrem arasında kafiyeye dair bir tartışma çıkar. Kafiye tartışması Servet-i Fünun'un doğum sancısı olur. Millî edebiyat döneminde üst üste, karşı karşıya gruplar görülür. Bunlar Guy Michaud'un yarı kuşak ritmi ve biyolojik kuşaktan farklı edebî kuşak ile izah edilebilir. Bir edebiyat nüfusunun yaş piramidinin gösterdiği dramatik inceleme ve kalınlaşmaların düşüncemizdeki hiçbir şekle uydurulamayacağı gözden kaçırılmamalıdır.

Doğum tarihleri, edebiyatımızda da Ziya Paşa, Şinasi, Namık Kemal: Mehmet Emin Yurdakul, Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin gibi yaşlı öncülerin genç kuşaklar arasında yer aldığını ortaya koymaktadır.

TANZİMAT EDEBİYATI			
	1. SANATÇININ ADI	2. D.TARİHİ	3. D.YERİ
1	4. ŞİNASI	5. 1826	6. İSTANBUL
2	7. NAMIK KEMAL	8. 1840	9. TEKİRDAĞ
3	10. ZİYA PAŞA	11. 1825	12. İSTANBUL
4	13. AHMET MİTHAT EFENDİ	14. 1844	15. İSTANBUL
5	16. RECAİZADE EKREM	17. 1847	18. İSTANBUL
6	19. ABDÜLHAK HAMİT TURHAN	20. 1852	21. İSTANBUL
7	22. SAMİPAŞAZADE SEZÂİ	23. 1860	24. İSTANBUL
8	25. MUALLİM NACİ	26. 1850	27. İSTANBUL
9	28. NABİZADE NAZİM	29. 1862	30. İSTANBUL
10	31. AHMET VEFİK PAŞA	32. 1823	33. İSTANBUL
11	34. ŞEMSEDDİN SAMİ	35. 1850	36. FRAŞERİ 37. (YANYA)

SERVET-İ FÜNUN EDEBİYATI			
	37.1.1 Sanatçının Adı	D.Tarihi	38. D.YERİ
1	38.1.1 Tefik Fikret	1867	39. İSTANBUL
2	Cenap Şahabettin	1870	Manastır
3	Halit Ziya Uşaklıgil	1866	40. İSTANBUL
4	Süleyman Nazif	1870	Diyarbakır
5	Ahmet Hikmet Müftüoğlu	1870	41. İSTANBUL
6	Hüseyin Cahit Yalçın	1874	Balıkesir
7	Mehmet Rauf	1875	42. İSTANBUL
8	Hüseyin Rahmi Gürpınar	1864	43. İSTANBUL
9	Ahmet Rasim	1864	44. İSTANBUL

MİLLÎ EDEBİYAT DÖNEMİ		
Sanatçının Adı	D.Tarihi	45. D.YERİ
Mehmet Emin Yurdakul	1869	İstanbul
Müşahip Zade Celal	1870	İstanbul
Mehmet Akif Ersoy	1873	İstanbul
Ziya Gökalp	1876	Diyarbakır
Memduh Şevket Esendal	1883	Tekirdağ
Abdülhak Şinasi Hisar	1883	İstanbul
Yahya Kemal	1884	Üsküp
Halide Edip Adıvar	1884	İstanbul
Ömer Seyfettin	1884	Balıkesir
Ahmet Haşim	1885	Bağdat
Refik Halit Karay	1888	İstanbul
Reşat Nuri Güntekin	1889	İstanbul
Yakup Kadri Karaosmanoğlu	1889	Kahire
Fuat Köprülü	1890	İstanbul
Falih Rıfkı Atay	1894	İstanbul
Yusuf Ziya Ortaç	1895	İstanbul
Nurullah Ataç	1898	İstanbul
Faruk Nafiz Çamlıbel	1898	İstanbul
Remzi Oğuz Arık	1899	Kozan
Peyami Safa	1899	İstanbul
Ahmet Hamdi Tanpınar	1901	İstanbul
Ahmet Kutsi Tecer	1901	Kudüs
Arif Nihat Asya	1904	İstanbul
Necip Fazıl Kısakürek	1905	İstanbul
Semiha Ayverdi	1906	İstanbul
Ahmet Muhip Dranas	1909	Sinop
Cahit Sıtkı Tarancı	1910	Diyarbakır

EDEBİYAT COĞRAFYASI

Bir yazarın toplum içindeki yerini belirlemek için yazarın kaynaklarını bilmek gerekir. Yazarın kaynakları için iki ana konu araştırılır:

1. Coğrafi kaynaklar,
2. Toplum içindeki kaynaklarla mesleki kaynaklar

Araştırmamızda coğrafi kaynaklar üzerinde durulmaktadır. Coğrafyadan bölgeciliğe, bölgecilikten ırkçılığa kolayca kayılabilir. Türk edebiyatının mahallilikten kurtularak millileşmesi, milliliğini koruyarak diğer milli edebiyatlarla alışverişle zenginleşip evrenselleşmesi gerekir (Erkal,1991:124). Dolayısıyla coğrafi edebiyat çalışması için doğum yerinin brüt verisi kullanılabilir. Doğum yeri, açıklanması gereken birçok özelliği açıklığa kavuşturabilir (Escarpit,1968:46-47).

Doğum yerleri, Türkiye için ilgi çekici İstanbul - taşra dengesini inceleme imkânı vermektedir. Kırk yedi yazardan % 68'i İstanbul'da doğmuştur. Toplam yazar sayısına oranı Tanzimat'a göre Servet-i Fünun'da azalmış, Millî edebiyat döneminde ise çok artmıştır. İstanbul'da yazar sayısının toplam yazar sayısına oranı Tanzimat döneminde % 19.14 Servet-i Fünun'da %12.76, Millî edebiyat döneminde ise %36.17'dir. Dönemlerin kendi içlerinde İstanbullu - taşralı oranları ilginçtir. Taşralılar, Tanzimatta %18,18, Servet-i Fünun'da %33.33, Millî edebiyatta ise %37,03 oranındadır. Yani halka yönelen Tanzimatçılar arasındaki İstanbullu oranı, seçkinlere hitap eden Servet-i Fünunculardakinden daha fazladır. Diğer bir ifadeyle taşralı oranı, seçkin Servet-i Fünuncular arasında halkçı Tanzimatçılardan fazladır. Taşralaşma Tanzimattan Servet-i Fünun'a geçilince hızlanmıştır. Servet-i Fünun Tanzimat'a göre taşralı yazarların daha çok etkisindedir. Üç dönemdeki doğum yoğunluğunun dağılımı incelendiğinde taşralı yazarların oranının gitgide arttığı görülmektedir. 18'den 33 ve 37'ye çıkmıştır. Devirler her geçen zaman diliminde taşra ağırlığını daha fazla hissetmişlerdir.

Coğrafi edebiyat açısından İstanbul'dan sonra %6,38 ile Diyarbakır, %4.25 ile Balıkesir ve Tekirdağ gelmektedir.

BÖLGELERE GÖRE ŞEHİR SAYISI	
Marmara Bölgesi	3
Güney Doğu Anadolu Bölgesi	1
Akdeniz Bölgesi	1
Karadeniz Bölgesi	1
Balkanlar	3
Ortadoğu	2
Afrika	1

Yazar coğrafyamız Marmara, Güney Doğu Anadolu, Akdeniz ve Karadeniz bölgelerini içine almakta, Balkanlar, Orta Doğu ve Afrika'ya uzanmaktadır. Marmara bölgesinden üç, Güney Doğu Anadolu, Akdeniz ve Karadeniz'den birer, Balkanlardan üç, Orta Doğu'dan iki ve Afrika'dan bir şehir incelenen dönemlerin coğrafyasını oluşturmaktadır. Dolayısıyla edebiyat coğrafyamız oldukça geniştir. Geniş edebiyat coğrafyamızın en renkli dönemi bugünkü sınırlarımıza göre dışarda kalan dört şehri (Üsküp, Bağdat, Kahire, Kudüs) içine alan Millî edebiyat dönemidir. Diğer dönemler ise birer şehirle onu izlemektedir. Dönemlerin kendi içlerinde sahip buldukları şehir sayısı bakımından en zengini dokuz şehir (İstanbul, Balıkesir, Diyarbakır, Üsküp, Bağdat, Kahire, Kudüs, Sinop, Kozan) ile Millî edebiyat dönemidir. Daha sonra dört şehir (İstanbul, Manastır, Balıkesir, Diyarbakır) ile Servet-i Fünun, üç şehir (İstanbul, Tekirdağ, Yanya) ile Tanzimat dönemi gelir. Buna göre edebiyat coğrafyamız giderek artan bir çeşitlilik göstermiştir. Yani sessiz duran bölgeler giderek canlanmıştır.

BÖLGELERE GÖRE ŞAİR SAYISI	
Marmara Bölgesi	36
Güney Doğu Anadolu Bölgesi	3
Akdeniz Bölgesi	1
Karadeniz Bölgesi	1
Balkanlar	3
Ortadoğu	2
Afrika	1

En çok yazar çıkarılan bölgeler ise sırasıyla Marmara (otuz altı), Güney Doğu Anadolu ve Balkanlar (üç), Orta Doğu (iki), Akdeniz, Karadeniz ve Afrika (birer) dir.

Durumdan yararlanabilecek sonuçlar çıkarmadan önce ülke içindeki yer değiştirmeleri, ailenin devamlı oturmadığı yerde yapılan doğumları hesaba katarak analizi ve tenkidi daha derinleştirmek gerekmektedir.

SONUÇ

Türk edebi kuşaklarının birbirini izleyiş ritminde gerçekten tartışılmaz bir düzen yok. Tanzimatçılarla Servet-i Fünuncuların birbirini izleyiş ritmi kuşaklar teorisinin verilerine uygun. Ancak Servet-i Fünun ile Milli edebiyat arasındaki ilişki, sürecin süresinin değişken olduğunu göstermektedir. Milli edebiyatın öncüleri Servet-i Fünun'un kaynaklarını kurutmuş olabilir.

Doğum yerleri açısından İstanbul'a göre taşralılaşıma Tanzimattan Servet-i Fünun'a, Milli edebiyata her geçen zaman diliminde giderek artmıştır.

Belirtilen dönemlerde Türk yazar coğrafyası çok geniştir. En renkli dönem bugünkü sınırlarımız dışındaki dört şehri kapsayan Milli edebiyat dönemidir. Yazarlarının doğdukları şehir sayısı bakımından en zengini Milli edebiyat, en fakiri Tanzimat dönemidir. Edebiyat coğrafyamız zaman içinde genişlemiştir. Marmara ezici bir üstünlükle en çok yazar çıkaran bölgedir.

Türk edebiyatında böylesi bir çalışma ilktir. İlk olduğu için ele alınan konunun temel özelliklerinin Türk edebiyatındaki izdüşümü verilmeye çalışılmıştır. Edebiyat coğrafyasının ve zaman içinde yazarın evrensel özelliklerinin Türk edebiyatındaki genel karşılığı belirtilmiştir. Bazı eksiklikler bulunabilir. Her şeye rağmen Türk yazar sosyolojisi yolunda, aydınlatıcı, yönlendirici, teşvik edici bir meşale rolü oynayabilir. Darısı, eksiklikleri, yanlışlıkları giderecek diğer meşaleleri yakarak yolu zirveye, sonsuza uzatacaklara olsun. Daha sağlıklı, zengin, yol gösterici, şekillendirici sonuçlar için konuları parçalayıp derinlemesine araştırmalıdır. Türk yazar sosyolojisi, gülle bülbülün hasretinin bitmesini baharın gelmesini bekleyerek değil gül yetiştirerek, gül bahçeleri oluşturarak sağlayan, aydınlığa susamış araştırmacılarla hayat bulacaktır.

KAYNAKLAR

1. KABAKLI, Ahmet, Türk Edebiyatı, c. 2, 3, 6. b., İstanbul, 1985
2. NECATİGİL, Behçet, Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü, 11. b., İstanbul, Ocak 1983
3. IŞIK, İhsan, Yazarlar Sözlüğü, İstanbul, 1990
4. ESCARPIT, Robert, Edebiyat Sosyolojisi (Çeviren; Ali Türkay Yazıcı), İstanbul, 1968
5. TURAL, Sadık Kemal, Zamanın Elinden Tutmak, 1. b., İstanbul, 1982
6. GÜLLÜLÜ, Sabahattin, Sanat ve Edebiyat Sosyolojisi, Atatürk Üniversitesi Fen-Ed. Fakültesi Yayını, Erzurum, 1988
7. BANARLI, Nihat Sami, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, c.1-2, İstanbul, 1971
8. KÖSEMİHAL, Nurettin Şazi, Edebiyat Sosyolojisine Giriş, Sosyoloji Dergisi, Sayı:19-20, İstanbul, 1964-1966
9. ERKAL, Mustafa E., Sosyoloji (Toplum Bilim), İlaveli 4. b., Der Yayınevi, İstanbul, 1991.